

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ 1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΣΤΟ
ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

1. Βιβλίο φροντιστηρίου (μετάφραση ενοτήτων §7 - 8): «... δηλαδή για τον Μίλωνα. είναι μικρή... να έχει για στόχο το μέσο».

2. Η αρετή εκτός από έξι είναι και μεσότητα, ισορροπία ανάμεσα στην υπερβολική και την ελλειπτική εκδήλωση παθών και πράξεων. Ο Αριστοτέλης για να εκφράσει τις ιδέες του θα προσδιορίσει αρχικά την έννοια της μεσότητας για να καταλήξει έπειτα στον συσχετισμό της με τη ηθική αρετή.

Το μέσον μπορεί να προσδιοριστεί με βάση δύο κριτήρια:

α) αντικειμενικά (κατά τό πρᾶγμα) και

β) υποκειμενικά (πρός ἡμᾶς).

Η αντικειμενική μεσότητα είναι η αριθμητική μεσότητα με βασικό γνώρισμα ότι η μεσότητα αυτή είναι μία και αμετάβλητη. Είναι το μέσο που ισαπέχει από τα δυο άκρα του πράγματος, δεν επιδέχεται άρνηση ή αντίρρηση, γιατί ορίζεται με βάση τα αριθμητικά δεδομένα.

Για παράδειγμα, ο μέσος όρος του 10 και του 2 είναι: $10+2=12:2=6$.

Η υποκειμενική μεσότητα, η μεσότητα που αφορά τον άνθρωπο δεν προσδιορίζεται με αντικειμενικά αριθμητικά δεδομένα. Δεν είναι μία και μοναδική ούτε ίδια για όλους αλλά ποικίλλει ανάλογα με το άτομο. Είναι η μεσότητα που έχει επιλεγεί από τον λόγο, αποτέλεσμα ελεύθερης προαίρεσης. Το παράδειγμα του Μίλωνα θα την διασαφηνίσει σε μια αθλητική ομάδα αν η τροφή δέκα μηνών είναι πολλή για έναν αθλητή ενώ των δυο μηνών λίγη, ο γυμναστής δεν θα επιλέξει το μέσο, την τροφή των έξι μηνών, γιατί είναι λίγη για τον έμπειρο Μίλωνα αλλά μεγάλη ποσότητα για έναν αρχάριο αθλητή.

Η ηθική αρετή είναι υποκειμενικά καθορισμένη μεσότητα, η ανθρώπινη ελευθερία και υπευθυνότητα θα αναζητήσει και θα επιλέξει ανάμεσα σε ενδεχόμενες διαφορετικές συμπεριφορές την ορθή.

Η έννοια της αρετής ως μεσότητα δεν ανήκει στην πρωτοτυπία της σκέψης του Αριστοτέλη. Τα ρητά «μέτρον ἄριστον», «μηδέν ἄγαν», η έννοια της συμμετρίας στον Πλάτωνα μαρτυρούν ότι υπήρχε στην φιλοσοφική σκέψη των αρχαίων Ελλήνων η έννοια του μέτρου. Όμως αξίζει να επισημάνουμε ότι οι όροι «αντικειμενικός» και «υποκειμενικός» δεν υπήρχαν στην εποχή του Αριστοτέλη, είναι δικές του επινοήσεις ώστε να εκφραστούν μέσω των όρων «κατά το πρᾶγμα» και «προς ἡμᾶς» οι απόψεις του για την αρετή ως μεσότητα, μια ακόμα απόδειξη της επιστημονικής του σκέψης και της υψηλής του νοητικής ικανότητας.

3. Οι τρεις αυτές έννοιες έχουν την δυνατότητα δημιουργίας μορφών. Η τέχνη μορφοποιεί το υλικό της, η φύση δίνει μορφή σ' όλα τα φυσικά όντα, προικίζοντάς τα με έμφυτες ιδιότητες ενώ η αρετή δίνει μορφή στην ουσία του ανθρώπου, την προσωπικότητά του.

α) Η αρετή είναι ανώτερη και ακριβέστερη από την τέχνη, γιατί μορφοποιεί την ψυχή, την φύση του ανθρώπου και τον οδηγεί στην τελειωσή του, αφού είναι εκείνη η ενεργητική ψυχική διάθεση που οδηγεί την ανθρώπινη οντότητα στην πραγμάτωση του φυσικού της προορισμού. Για τον Αριστοτέλη οι άνθρωποι έχουν την ικανότητα εκ φύσεως να δεχτούν τις αρετές και φτάνουν μέσω του εθισμού

στην ολοκλήρωσή τους. Αντίθετα, τα έργα της τέχνης είναι υποκειμενικά, ως ανθρώπινα δημιουργήματα, και δεν εξελίσσονται, μένουν αμετάβλητα.

β) Η φύση είναι ανώτερη από την τέχνη γιατί κάθε φυσικό όν από τη στιγμή που γεννιέται και αυξάνεται οδηγείται ανεξάρτητα απ' τη θέληση του στην τελειότερη μορφή του ενώ ένα έργο τέχνης δεν τείνει πουθενά. (Μ. Ιγνατιάδης). Γι' αυτό και η τέχνη μιμείται τη φύση.

γ) Η σχέση αρετής και φύσης δεν αναφέρεται αναλυτικά στην ενότητα. Ο φιλόσοφος τονίζει πιο πολύ το γεγονός ότι η αρετή, όπως και η φύση, είναι ανώτερη από την τέχνη. Κατά τον Ασπασίο, σχολιαστή του Αριστοτέλη, η αρετή είναι ανώτερη από την φύση γιατί είναι μια φύση που έχει φτάσει στην τέλεια μορφή της, έχει κατορθώσει τον σκοπό της (κατορθωμένη φύσις).

4. Η υψηλή νοητική ικανότητα και η επιστημονικότητα της αριστοτελικής σκέψης είναι εμφανής σ' όλο το έργο του. Στις ενότητες 7- 8 έχουμε τέτοια δείγματα:

α) Η χρήση παραδειγμάτων.

β) Η χρήση συλλογισμών, όπως ο υποθετικός συλλογισμός της 8^{ης} που δείχνει έλλειψη δογματισμού.

γ) Η δημιουργία κατάλληλων λέξεων ή φράσεων στη ενότητα 7 για να εκφραστεί με σαφήνεια η σκέψη του.

δ) Η χρήση της δυνητικής ευκτικής στην ενότητα 8 εκφράζει μετριοπάθεια, ότι το θέμα είναι ακόμα υπό διερεύνηση, ότι η σκέψη του γράφοντα δεν είναι παρά μόνο μια σκέψη απ' όσες θα μπορούσαν να εκφραστούν.

5. Εισαγωγή σχολικού βιβλίου: «Πρίν απ' όλα ο Αριστοτέλης... σε ηθικές και διανοητικές».

6. άπέχον, προστάξει, υπερβολήν, φεύγει, έπιτελεῖ, προσθεῖναι, τεχνῖται, λέγομεν, φύσις, εἰώθασιν.

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ 2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΣΤΟ
ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

1. Βιβλίο φροντιστηρίου μετάφραση 2^{ης} ενότητας: «Και αυτά επινοούσε...σωτηρία στο γένος τους».

2. Ο Πρωταγόρας θα ντύσει την εξήγησή του για τη δημιουργία του ζωικού βασιλείου αλλά και του ανθρώπου με μυθολογικά στοιχεία. Οι θεοί σε ένα ορισμένο σημείο του χρόνου καθορισμένο από την είμαρμένη φτιάχνουν στο εσωτερικό της γής όλα τα είδη των ζώων, ανάμεσά τους και τον άνθρωπο με διαταγή κάποιας ανώτερης δύναμης. Δίνουν μορφή και σχήμα όχι όμως και δυνάμεις. Αυτές θα αναλάβει να τις δώσει ο Επιμηθέας.

Όλα τα ζώα φτιάχτηκαν με ανάμειξη τεσσάρων στοιχείων, χώματος, φωτιάς, νερού και αέρα, αν και τα δύο τελευταία δεν αναφέρονται ρητά. Επιπλέον οι θεοί δεν πλάθουν τα έμβια όντα με τα πιο πάνω στοιχεία αλλά χύνουν τα στοιχεία αυτά σε καλούπια (τυποῦσι). Σ' αυτό το σημείο ακολουθεί τις κοσμολογικές αντιλήψεις του Παρμενίδη και του Εμπεδοκλή. Πολλοί κοσμολογικοί μύθοι αναφέρουν ότι οι άνθρωποι προήλθαν από τη γή, όπως η δημιουργία του ανθρώπου από χώμα στην Παλαιά Διαθήκη.

Στον μύθο του ο Πρωταγόρας εστιάζει το ενδιαφέρον του στον άνθρωπο κυρίως. Παρακολουθούμε τη δημιουργία των ζώων και πως απέκτησαν τις ιδιότητές τους καθώς και το πώς ο άνθρωπος απέκτησε τις αρετές εκείνες που συνιστούν την ανθρώπινη ουσία και όλα αυτά σε αντίθεση με τον Ησίοδο, ο οποίος στη Θεογονία του αναφέρει την ύπαρξη ανθρώπων μετά την δημιουργία των θεών αλλά χωρίς να μας εξηγεί πως πλάστηκαν και από ποιόν. Για τον Πρωταγόρα οι θεοί δεν είναι άναρχοι αλλά δημιουργήθηκαν και αυτοί όπως προκύπτει από την έκφραση «καί τούτοις». Γενικά στην ελληνική σκέψη δεν υπάρχει κοσμογονία όπως σε άλλες θρησκείες ή στην Γένεση, μόνο θεογονία.

Η αναφορά στους θεούς – δημιουργούς φαίνεται ότι έρχεται σε αντίφαση με τον αγνωστικισμό του Πρωταγόρα, κάτι που κατ' ουσίαν δεν ισχύει. Η αναφορά στους θεούς έχει αλληγορική σημασία, και όπως θα φανεί στην εξέλιξη του μύθου ενδιαφέρεται κυρίως για την εξήγηση της γέννησης του θρησκευτικού συναισθήματος και όχι για το θέμα της ύπαρξης των θεών. Σαφώς όμως δεν θα θελήσει να προκαλέσει την θρησκευτική πίστη των ακροατών.

3. Κατά τον πρωταγόρειο μύθο η δημιουργία των όντων έγινε με ανάμειξη τεσσάρων στοιχείων, της φωτιάς, του χώματος, του νερού και του αέρα στο εσωτερικό της γής, «γῆς ἔνδον». Η Μπτέρα – Γη (Παμμήτωρ) είναι ένα από τα αρχέγονα στοιχεία, από την οποία κατάγονται όλες οι θεότητες. Απ' αυτή προέρχονται τα υλικά αγαθά για την κάλυψη των ανθρωπίνων αναγκών, γι' αυτό την αντιμετώπιζαν με δέος και θαυμασμό, την έβλεπαν ως «τροφό, μπτέρα και αγαθήν οἰκονόμον». Στη φράση «γῆς ἔνδον» ενυπάρχει η αρχαιοελληνική αντίληψη της αυτοχθονίας, δηλαδή ότι μερικές φυλές ξεφύτρωσαν από τη γή που αργότερα έζησαν σ αυτή και την έκαναν πατρίδα τους, έχοντας έτσι ξεχωριστά προνόμια, δηλαδή ένα αίσθημα προνομιακής σχέσης με την πατρίδα και ευγενικής καταγωγής.

4. Όταν οι θεοί αποφασίζουν να φέρουν στο φώς τα όντα από χώμα και φωτιά αναθέτουν στους Τιτάνες Προμηθέα και Επιμηθέα να μοιράσουν δυνάμεις και ικανότητες, όπως πρέπει. Ο Προμηθέας μετά από παράκληση του αδελφού του, αποσύρεται από το έργο αυτό αφήνοντας την πρωτοβουλία στον Επιμηθέα, τον οποίο θα ήλεγχε αργότερα.

Ο Επιμηθέας με στόχο να επιβιώσουν τα όντα μερίμνησε:

- α) για προστασία από τους εχθρούς
- β) για προφύλαξη από τις καιρικές συνθήκες
- γ) για εξασφάλιση τροφής και
- δ) για ισορροπία του οικοσυστήματος.

Ο Επιμηθέας (όπως δηλώνει και το όνομά του, επί + μήδομαι) ήταν ο επιπόλαιος, ο επιρρεπής σε σφάλματα που ερχόταν να διορθώσει με καθυστέρηση. Σε αντίθεση με τον προνοητικό αδελφό του, ο Επιμηθέας γινόταν συχνά όργανο των θεών και στην περίπτωση του μύθου μας οι μειωμένες διανοητικές του ικανότητες οδήγησαν στην άστοχη μοιρασιά όλων των δυνάμεων στα άλογα όντα αφήνοντας τον άνθρωπο «άκόσμητον», χωρίς κανένα εφόδιο.

5. Εισαγωγή σχολικού βιβλίου: «Τέλος έχουμε την μέθοδο... να οδηγήσει στην αλήθεια».

6. παραιτείται, ισχύν, πορίζων, τυποῦσι, κεράννυται, ἐπήρκεσε, ἰοῦσιν, μείξαντες, ἀναλισκομένοις.

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ 3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΣΤΟ
ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

1. Βιβλίο φροντιστηρίου (μετάφραση ενοτήτων §5-6): «Γιατί η ηθική αρετή σχετίζεται... να εκτελέσει καλά το έργο που είναι προορισμένο γι' αυτό».

2. Κατά τον Αριστοτέλη εκείνο που αποδεικνύει ότι ο άνθρωπος έχει διαμορφώσει πλέον τις έξεις του είναι η ευχαρίστηση και η δυσaréσκεια που συνοδεύει τις πράξεις του, η ηδονή και η λύπη.

Για να γίνει σαφέστατος αναφέρει δυο εμπειρικά παραδείγματα, την αποχή από τις σωματικές ηδονές και την αντιμετώπιση των δεινών. Ο άνθρωπος που απέχει από τις σωματικές, βλαπτικές ηδονές και η αποχή αυτή συνοδεύεται από ευχάριστο συναίσθημα είναι σώφρων ενώ αυτός που δυσανασχετεί γι' αυτή την αποχή είναι ο ακόλαστος. Ανάλογα, όποιος αντιμετωπίζει τα επικίνδυνα πράγματα και αυτό του προκαλεί ευχαρίστηση ή, έστω, δεν τον δυσareστεί είναι ανδρείος ενώ αν κάποιος νιώθει δυσaréσκεια μ αυτή την αντιμετώπιση είναι ο δειλός. Με την χρήση αυτών των παραδειγμάτων ο Αριστοτέλης παρουσιάζει ένα αλάνθαστο στοιχείο με το οποίο ο καθένας μπορεί να διαπιστώσει, αν οι ενέργειές του είναι ορθές και αν οδηγείται προς την αρετή ή το αντίθετο, το ευχάριστο συναίσθημα (ήδονή) συνοδεύει την πραγματοποίηση της ηθικής αρετής ενώ το δυσάρεστο (λύπη) τις μη ηθικές ενέργειες.

Ο συσχετισμός της αρετής με τα συναισθήματα και τις επιθυμίες και όχι με το διανοητικό μέρος της ψυχής αποτελεί ένα από τα πρώτα βήματα της ψυχολογίας, της οποίας ο Αριστοτέλης θεωρείται από πολλούς θεμελιωτής. Να τονιστεί επιλογικά ότι ο συσχετισμός αυτός είναι αντίθετος με την νομοκρατική αντίληψη του Σωκράτη για την αρετή (η αρετή είναι γνώση). Να σημειωθεί ότι και στον Πλάτωνα συναντάμε την ιδέα της σύνδεσης της ηθικής αρετής με το συναίσθημα αλλά ο μαθητής του συστηματοποίησε περισσότερο τα συναισθήματα και τα είδε με λιγότερη αυστηρότητα απ' αυτόν.

3. Ο Αριστοτέλης έχει προσδιορίσει το προσεχές γένος της αρετής, μια ευρύτερη έννοια στην οποία θα την εντάξει, την έννοια της «έξεως» και τώρα πρέπει να προσδιορίσει και το δεύτερο στοιχείο του ορισμού της αρετής, την ειδοποιό διαφορά της.

Οι έξεις είναι τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας, που διαμορφώνονται από επανάληψη όμοιων ενεργειών, κάτι που σημαίνει ότι από την ποιότητα των ενεργειών εξαρτάται και η ποιότητα των έξεων, οι οποίες μπορεί να είναι αξιόλογες και ανάξιες λόγου, θετικές ή αρνητικές.

Για τον Αριστοτέλη η αρετή είναι εκείνη η έξις που κάνει το κάθε όν να καταστεί τέλειο (εὔ ἔχον) και να πραγματοποιήσει καλά το έργο του τό ἔργον εὔ ἀποδιδόναι). Κάθε δημιουργήμα της φύσης, η οποία δεν κάνει τίποτα άσκοπα, έχει να επιτελέσει ένα έργο, μια καθορισμένη πορεία με έναν συγκεκριμένο προορισμό. Τα φυσικά δημιουργήματα έχουν πραγματοποιήσει το «τέλος» τους, έχουν φτάσει στην τελειώσή τους όταν έχουν επιτελέσει το έργο που τους έχει ανατεθεί από την φύση.

Ο συσχετισμός των εννοιών έξις - ἔργον - ἄρετή δεν αφορά, κατά τον Αριστοτέλη, αποκλειστικά τον άνθρωπο. Η χρήση δυο παραδειγμάτων από το χώρο της ανθρώπινης φυσιολογίας (μάτι) και των ζώων (άλογο) δείχνει ότι η έννοια της αρετής δεν δηλώνει αποκλειστικά την ηθική ιδιότητα του ανθρώπου αλλά την

ικανότητα, το προτέρημα των όντων, έμψυχων και άψυχων, που τους δίνει την δυνατότητα να βρεθούν στην τέλεια κατάστασή τους και να επιτελέσουν με τέλειο τρόπο τον προορισμό τους.

4. Εισαγωγή σχολικού βιβλίου: «Τα χρόνια έχουν περάσει...αυτής της περιόδου». Η συγκαταβατικότητα του Αριστοτέλη είναι φανερή και στα δύο αποσπάσματα. Η χρήση δυνητικής ευκτικής (άν εἴη) στην 6^η ενότητα, έγκλιση ευγένειας και μετριοπάθειας, δείχνει την αλλαγή νοοτροπίας σε σχέση με την πρώτη περίοδο παραμονής του στην Αθήνα.

5. απεχθής - αχθοφόρος/ δρομέας – τροχαλία/ φερέφωνο - διένεξη/ σχετικιστής – οχυρό/ φωνητικός – διαφημιστής.

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ 4^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΣΤΟ
ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

1. Βιβλίο φροντιστηρίου (μετάφραση ενότητας §11): «Επειδή βλέπουμε ότι κάθε... ή πολιτική κοινωνία».

2. Η πόλη, κατά τον Αριστοτέλη, είναι ένα είδος κοινότητας, κοινωνίας ανθρώπων που συνυπάρχουν. Τα άτομα που την συναποτελούν υπακούουν σε κανόνες συμβίωσης που έχουν καθοριστεί και συνεργάζονται για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού. Η κοινωνία αυτή δεν είναι τυχαία και αυθαίρετη αλλά προσδιορίζεται από έναν σκοπό (τέλος). Η σύστασή της στοχεύει στην κατάκτηση κάποιου αγαθού και συγκεκριμένα στην κατάκτηση του ανώτερου των αγαθών, σ' αυτό που αφορά «άπαντα τόν βίον», της ευδαιμονίας αφού αυτή είναι η «κυριωτάτη» κοινωνία. Ο συλλογισμός που καταδεικνύει την πόλη ως κυριωτάτη κοινωνία είναι:

Α προκείμενη: Κάθε πόλη είναι ένα είδος κοινότητας που έχει συσταθεί για την επιδίωξη ενός αγαθού.

Β' προκείμενη: Όλες οι κοινότητες επιδιώκουν κάποιο αγαθό.

Άρα, αυτή που είναι ανώτερη απ' όλες τις κοινότητες, η πόλη, επιδιώκει το ανώτερο όλων των αγαθών, την ευδαιμονία.

3. Ο Αριστοτέλης εξετάζει τελεολογικά την έννοια της πόλεως αλλά και τις άλλες μορφές κοινωνικής συνύπαρξης. Εξετάζει δηλαδή τα παραπάνω σε σχέση με τον σκοπό για τον οποίο υπάρχουν και τον οποίο προσπαθούν να επιτύχουν. Κατά την τελεολογική του αντίληψη κάθετί έχει δημιουργηθεί για να επιτελέσει έναν συγκεκριμένο σκοπό (τέλος) και να φτάσει στην τελειώσή του, στην ολοκλήρωσή του. Έτσι και η πολιτική κοινωνία, όπως και κάθε κοινωνική ομάδα, συστάθηκε και υπάρχει για να επιτύχει έναν σκοπό. Ο σκοπός μάλιστα της πολιτικής κοινωνίας είναι ο ανώτερος, η ευδαιμονία όλων των πολιτών.

Στο σημείο αυτό ο Αριστοτέλης συνδέει τον άνθρωπο – πολίτη (πάντες) με την πόλη, δηλαδή την επιδίωξη του αγαθού ως σκοπού όλων των ανθρώπων με την επιδίωξη του αγαθού ως σκοπού της πόλης. Στο κείμενο το «τελικό αίτιο» υποδηλώνεται με τις εξής φράσεις:

α) «πᾶσαν πόλιν ὀρῶμεν... πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινός ἔνεκεν συνεστηκυῖαν».

β) «πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινός στοχάζονται».

γ) «μάλιστα δε τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη».

δ) «τοῦ γάρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες».

4. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει την έμφυτη τάση του ανθρώπου για κοινωνικότητα (φύσει πολιτικό ζῷον). Για να αποδείξει την θέση του, προχωράει στη διάκριση του ανθρώπου από τα άλλα ζῷα που διάγουν ομαδικό βίο. Η φύση που δεν πραγματοποιεί τίποτα χωρίς αιτία και σκοπό εφοδιάζει κάθε ὄν με τα απαραίτητα προσόντα που θα το βοηθήσουν να φτάσει στην τελειώσή του, στο «τέλος». Έτσι στα υπόλοιπα αγελαία ζῷα η φύση έδωσε απλώς φωνή, άναρθρες κραυγές που εκφράζουν δύο γενικά συναισθήματα, το ευχάριστο και το δυσάρεστο. Αντίθετα, στον άνθρωπο δώρισε τον λόγο. Ο λόγος έχει διττή σημασία, την λογική σκέψη (ενδιάθετος λόγος) και την ομιλία (έναρθρος λόγος). Ο άνθρωπος με τον λόγο αντιλαμβάνεται το δίκαιο και το άδικο, το ωραίο και το άσχημο, το καλό και το κακό και τα γνωστοποιεί με τον έναρθρο λόγο στα υπόλοιπα μέλη. Μ' αυτόν συλλαμβά-

νει υπερβιολογικές έννοιες, με κυρίαρχη την αρχή της δικαιοσύνης (αντίστοιχη θέση με τον Πρωταγόρα) και πάνω σ' αυτές δομεί την κοινωνία του. Η φύση, λοιπόν, προίκισε με τον λόγο τον άνθρωπο γιατί δεν τον προόριζε να ζει σε αγέλες αλλά σε πολιτικά οργανωμένη κοινωνία.

Α' προκείμενη: Ο λόγος είναι φύσει γνώρισμα του ανθρώπου.

Β' προκείμενη: Ο λόγος είναι βασική προϋπόθεση για την δημιουργία πόλης.

Άρα, ο άνθρωπος είναι εκ φύσεως πολιτικό ζώον.

5. Εισαγωγή σχολικού βιβλίου: «Διαβάσαμε ως τώρα μερικές... μέρος της πολιτικής φιλοσοφίας».

6. οφθαλμός, είδωλο/ στήμονας, ιστίο/ προσδοκία, δοκπείσοφος/ διακρατικός, αυτοβελτίωση / κλητήρας, εκκλησία.

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα